

Tako je pisao Tiho: Gradovi bez slika

U Tuzli nema nijedno obilježja po kome bi se znalo da je u ovom gradu živio i stvarao Tihomir Tiho Lešić, nekrunisani kralj reportaže u nekadašnjoj Jugoslaviji. Bio i ostao, sve do smrti, pa i do današnjih dana.

Iako malo njih zna ko je Tiho Lešić, stariji će se sjetiti i o njemu govoriti s poštovanjem, bilo da je riječ o šalama ili zbilji. Kao podsjetnik na barda Tihu Lešića objavljujemo jednu od njegovih brojnih reportaža, a izdvojili smo je iz knjige "Zemljo ne ljuti se", koju su redakcije beogradskog NIN-a i lista "Sodaso" objavile 1978., dvije godine poslije Tihine smrti.

Priča mi – dok ćaskamo o gradovima, i o tome zašto je jedan ljepši, a drugi izrazito nije, o čemu sve to ovisi, da bismo se, na kraju, naravno, složili da to ovisi o ljudima – dakle, priča mi arhitekta Junuz Delić, korijenom iz Dervente ali Tuzlak poodavno, o jednom susretu. Kaže, pošao ja lane da objašnjavam novi urbanistički plan Tuzle, koji prije konačnog usvajanja mora da dobije i pečat birača, stanovnika, onih koji će ubuduće da žive po njegovim linijama i direktivama, i nakon objašnjavanja i dugog zasjedanja, jedan starina, a bješe to negdje na periferiji Tuzle, reče: Znaš šta, druže, ja se u Tuzli nemam gdje slikati. Da li ta jednostavna (a grka) riječ bješe kritika onih koji su prije stotinu godina – jer ovaj grad nije od juče – zacrtali prve sokake, još onda kada se varila so u kazanima a karavane nosile bijele grudve na sve strane, ili je to i opaska ovim skorijim neimarima, koji, dok grad prosto pred očima tone, grade nove dijelove, razvučene odista kao onih sedam milja iz priče, to toliko i nije važno. Mora da je i jedno i drugo, ali je silno važno da se onaj starina nema gdje slikati. Nije rekao da je pijaca skupa, da treba navrnuti sokak i do njegove kuće. Ništa on nije tražio. Jednostavno, reče o slikanju, pa natjera neke ljude, upravo zarad svoje duboke jednostavnosti, da se zamisle i osvrnu: i bez gnjeva i sa gnjevom, i na vijekove i na sebe.

U Prizrenu sam se jedne zime sit naslikao, ali isključivo na lijevoj obali Bistrice, iako sam "io, pio i snio" na desnoj obali, u novom hotelu "Teranda". Zimi, kad stegnu mrazevi, stari Prizren liči na one filigrane koji se upravo u njemu kuckaju. Svaka kuća ima svoj potok, pa kad stigne. Kad dim krene pravo uvis, zamru vode, zastanu, pa ostanu tako do proljeća. Takav fon je dušu dao za slikanja i ja se u posljednje vrijeme sve češće ogledam, idući kroz Tuzlu, nastojeći da nađem mjesto gdje bih mogao za uspomenu stati. Bogami, ima onaj stari čovjek pravo. Nema baš nigdje, u ovolikom gradu, nijedna vizura koja je i obaška, i lijepa, pitoma. Nema kuće uz koju bih stao. Dobro što nema rijeke; nisu krivi ljudi, ili možda, i jesu, ni Miljacka nije veća od Jale, a Jala je – jala.

Ovakve more ne progone ljude iz okoline Mostara ili Banjaluke, i sad, svakako, valja nekako naći odgovor: zašto je jedan grad ljepši, prijatniji, pitomiji od nekog drugog? Tuzla, za razliku od drugih gradova, prevashodno tone. Najprije se gradi da se namiri šteta, plus nove potrebe. Nema više stare gimnazije, novi "Bristol" nikad nije imao, i neće imati, šarma kao onaj stari, izanđali, pored kojeg se "moralo proći". Ovi novi neimari probiše neke uzane ceste prije petnaestak ili dvadeset godina prema Brčanskoj Malti, naguraše, i guraju još, blok do bloka, hitro, "na tuzlanski način", ustobočile se zgrade jedna do 692 Tuzla LIVE magazin 2013, januar) tuzlalive.ba druge kao kutije šibica, i ne da nema mjesta za parkiranje kola, već nema mjesta ni za ljude. Kada je prije izvjesnog vremena noću istjerao trus ljude iz kuća, kada su se onako bunovni i isprepadani skembali niz duga stepeništa, sve te hiljade žena, djece i muških, koji su razgonili strah i sami strahujući, sve se to našlo između višespratnica i – ije imalo gdje da stane. Nevjerovatno, grad nije imao gdje da primi svoje ljude. Često mi pada na pamet da provjerim kako danas ašikuju momci. Kako, na primjer, danas sviraju serenade, na sedamnaestom spratu. Pada mi na pamet da nekako odgonetnem zašto ovaj mladi i toliko lijepi svijet uporno i nježno voli stare gradske pjesme. Zašto svi pjevaju "Zbog tebe sam tarabe preskako", kad mnogi nisu ni vidjeli tarabe. Strašno me zanima kuda to kidaju momci kad naiđe njen tata. Ne bježe valjda glavačke sa spratova? Padaju mi, eto, i takve stare misli na pamet i, mada znam da je to sebično, po onoj devizi "tako vam je nekoć bilo" – sve bolje i ljepše, bezbeli – ja takođe znam da to i nije toliko. A kada izmijenim misli sa pametnim ljudima, i ljudima od oka, bogami od sebičnosti ništa ne ostade. Eno, vidite nije se ni osušio cement što su ga umješno i lijepo zamiješali Žika Janković, Halid Muhasilović i Slavko Malkin, a već je mladi svijet od milja prozvaio Skenderiju – zdanje ionako lijepog imena, u intimni Skend; idemo u Skend, naći ćemo se u Skendu, doći na kafu u Skend, a bogami, i vole se u Skendu.

Lešić u karikaturi Hasana Fazlića

Ja znam da ne može svaki grad imati Neretvu i onaj bogougodni Most, nikako ne može. Teško je ponoviti pitominu Banjaluke, i nije nimalo čudno da je svijet jednog dana prosto vrisnuo – onog 27. oktobra 1969. godine, kada joj zvijezde nisu bile sklone. Mene je lane na pasja kola izgrdio jedan kolega iz Beograda, koji je inače obišao pola svijeta, kada je prilikom susreta novinara prvi put posjetio Sarajevo, rekavši mi da sam niko i ništa, jer mu nisam pričao kakav je to grad. Neponovljiva je, danas, mogućnost da jedan grad ima onoliko trgova kao što ima Zagreb, ali je, takođe, u istoj mjeri, neoprostivo da ima gradova bez ijednog foruma, bez ijednog foruma, bez onog toliko važnog mjesta gdje će se onaj hadžo slikati, zadjenuvši ruku pod pas i gledajući pravo u ono mjesto odakle izlijeće “tica”. Nisu oni stari sve tačno ispredvidjeli za stotine godina. Gradili su prevashodno za sebe. Ali ovi novi neimari, oni koji se ne potpisuju već grade brzinom konvejera, oni – uz sve kompjutere i futurologiju izgleda ne mogu da predvide ni za deset godina. Prije deset godina ulice u Tuzli su bile dovoljno široke. Danas nema gdje čovjek da stane, i ja potpuno razumijem one koji natjeraju kola na uzane zelene leje, šta će ljudi, nisu oni krivi. Uopšte nije o starim plotovima riječ, to ja onako, zarad pitomog podsjećanja, ali, bogami, jeste riječ o staništu čovjeka koji nema ni gdje noge da opruži. Stanovi, stanovi, stanovi...dugi niz stanova – što se njih tiče to je u redu, lijepo su i korisno opremljeni – ali postoje neka osvještala pravila razmještanja, čak i onih kockica kojima se djeca igraju, a nekmoli ovih kutija šibica u kojima živimo. Vidite li šta ona tri čovjeka iz Skenda napraviše? Niko nema prigovora, odjednom postade Skenderija centar Sarajeva, i staroga i mladoga, vizura Trebevića ostala je netaknuta, a surovi beton, volšebna materija, bez plemenite prirodne teksture, i on se uklopio i povinovao, pa se već sada čini da je to zdanje odvajkada, a svakako se čini, i zna, da će biti dovijeka. Skend će trajati stotinama, i hiljadu, i više, godina, pa će svojom čudnom pitominom da vaspitava generacije lijepom, a ima nekih zgrada od imena zarad kojih bi čovjek poželio jedan hitri rat, njihovom tlocrtu, samo da što prije nestanu i da ne truju ukus desetinama generacija koje su osuđene da ih gledaju, upijaju, i da ih, avaj, šta drugo, oponašaju.

Čovjek odrastao među lijepim stvarima ima i lijepu dušu, pitomu, o tome nema zboru, svi se slažu. Teror što ga čine savremene čovjekove potrebe, nije, međutim, jedini razlog što gradove pravimo bez duše, nisu to ni

finansije, jer danas ima više para nego ikada u istoriji, već je to jedna tehnološka komocija, koja neizostavno traži oštar tribunal i kontrateror onih koji će u akvim gradovima stanovati. Javnog mnjenja! Gradovi danas nastaju po sistemu klišea, a jedan mali i bez duha urbanista je u stanju da zapečati budućnost kroz cijele vjekove. Prilikom debate o popravci Donjeg doma, to bješe poslije rata u kojem je i sam Dom stradao, Čerčil je vrlo duhovito replicirao onima koji su u tkivo jednog starog zdanja htjeli da unesu naprasne inovacije, rekavši slijedeće: Gospodo, razmislite dobro. Mi treba da građevinama damo njihov oblik, ali zatim građevine uobličavaju nas. Stari hadžo iz prikrajka Tuzle, onaj koji možda jedino petkom stiže u grad, tek toliko da se malo prošeta, popije kafu i vidi nekog, ima zapravo isto osjećanje kao i jedan Čerčil. I jedan i drugi žele grad u kojem će moći da se slikaju, kao i ja, dozvolite, kad dođem u Mostar, kad prošpartam pored Vrbasa, kad me dobri vjetrovi nanesu u "Dolinu fresaka", u Prizren ili Slavonsku Požegu. Pred Domom sindikata u Beogradu ja se nikad nisam slikao. Pred Skenderijom ja sam obaška zamolio Žiku, Halida i Slavu da mi učine ljubav pa da imam uspomenu: i na njih, i na njihovo djelo, koje nam je tako lijepo stajalo iza leđa. I zarad kojeg smo i sami bili, na trenutak, lijepi i nježni. (Tihomir Lešić – „Svijet“, 12. januar 1973.)

60

SHARES

[Share on Facebook](#)

- [Tweet](#)

-

-

[Follow us](#)

- [Share](#)

- [Share](#)

- [Share](#)

- [Share](#)

- [Share](#)

Date: 08-07-2019